

Dr hab. Anna Boguszewska prof. UMCS
Instytut Pedagogiki
Wydział Pedagogiki i Psychologii
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

**Recenzja osiągnięć naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych
Pani dr Jolanty Skutnik
ubiegającej o nadanie stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie
pedagogika wykonana na zlecenie Dziekana Wydziału Nauk Społecznych
Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach**

1. Najważniejsze fakty z drogi edukacyjno-zawodowej Habilitantki

Dr Jolanta Skutnik jest absolwentką Wydziału Pedagogiczno-Artystycznego Uniwersytetu Śląskiego - Filia w Cieszynie, gdzie w latach 1988-1989 odbyła staż asystencki w Zakładzie Pedagogiki Przedszkolnej oraz uzyskała tytuł magistra pracy magisterskiej (*Możliwości kształtowania kultury plastycznej dziecka przedszkolnego w oparciu o współczesną koncepcję wychowania plastycznego*, promotor pracy: prof. dr hab. B. Jaślar -1989). Na tym wydziale w latach 1989-2000 pracowała na stanowisku asystenta w Zakładzie Animacji Społeczno-Kulturalnej. Tytuł doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki uzyskała na Uniwersytecie Zielonogórskim w Zielonej Górze na podstawie przedstawionej i obronionej rozprawy doktorskiej *Wychowawcze funkcje francuskich muzeów sztuki współczesnej. Spotkanie dziecka z nową sztuką* w roku 2003 (promotor- prof. dr hab. Katarzyna Olbrycht, recenzenci: prof. dr hab. Józef Kargul, prof. dr hab. Tadeusz Aleksander). Praca doktorska została wydana jako monografia w 2008 roku (*Muzeum sztuki współczesnej jako przestrzeń edukacji*, Katowice). Po doktoracie w latach 2003 – 2016 pracuje jako adiunkt w Zakładzie Edukacji Kulturalnej w Instytucie Nauk o Edukacji na Wydziale Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie, od 2016 roku na stanowisku wykładowcy. Pani Doktor legitymuje się certyfikatami: *Certificat D'Études de Langue Française* (1990) oraz *Certyfikat Academic English level Intermediate B1+* (2013). Swoje zainteresowania naukowe Kandydatka zwróciła w stronę jak stwierdza *edukacji kulturalnej*, co lokuje się w zakresie pedagogiki kultury i pedagogiki muzealnej, znajdując przestrzeń dla połączenia uzyskanych kompetencji.

2. Ocena dorobku naukowego oraz najważniejsze osiągnięcia naukowe wskazane do oceny przez Habilitantkę

Analiza dorobku naukowego Kandydatki pozwala na uchwycenie kierunku rozwoju naukowego dr Jolanty Skutnik oraz zarysowania jakości Jej naukowej tożsamości. Na podkreślenie zasługuje stopniowe poszerzanie pola badawczego, dążenie do ujęć interdyscyplinarnych, wyrażającego się w podejmowaniu tematyki z obszaru pedagogiki kultury, pedagogiki muzealnej i animacji kulturalnej oraz w pewnym stopniu historii oświaty i wychowania.

W dorobku naukowym dr Jolanty Skutnik znajdują się interesujące poznawczo teksty dotyczące edukacji kulturalnej skoncentrowane na problematyce trzech obszarów: *sztuki i edukacji, edukacji muzealnej oraz animacji społeczno-kulturalnej i upowszechniania kultury*.

Pierwszy obszar badawczy *sztuka i edukacja* obejmuje najwcześniejsze zainteresowania naukowe Habilitantki. Stanowi naturalną kontynuację opublikowanych prac przed obroną doktoratu. Wychodząc od zainteresowania kulturą plastyczną dziecka, obejmuje sztuki wizualne, ich upowszechnianie oraz recepcję, szczególnie w zakresie działań współczesnych. Wyrazem eksploracji badawczej są (podoktorskie) publikacje: (2004) - *Wychowanie w sztuce jako koncepcja edukacji kulturalnej dziecka*, [W:] *Edukacja kulturalna – wybrane obszary*, red. K. Olbrycht, Cieszyn; (2005) - *Sztuka w edukacji – w stronę dialogu z Innym*, [W:] *Kultura jako fundament wspólnoty edukacyjnej*, red. A. Sajdak, Kraków oraz *Spotkanie dziecka ze sztuką nową*, [W:] *Dylematy edukacji artystycznej*, Tom I, *Edukacja artystyczna wobec przemian w kulturze*, red. W. Limont, K. Nielek – Zawadzka, Kraków oraz (2008) - *Nowa sztuka w edukacji*, [W:] *Estetyka-Sztuka-Media*, red. M. Jabłońska, Wrocław. Publikacje te oparte są na znajomości polskiej literatury przedmiotu, ujmują w sposób analityczny przemiany w kulturze i sztuce współczesnej w aspekcie edukacji. Posiadają charakter autorski.

Do tego obszaru badawczego należy również krótki tekst o charakterze komunikatu opublikowany w 2017 roku pt. *Les ateliers de la création” — idea i praktyka transdyscyplinarnego projektu włączającego*, [W:] *Sztuka (w) edukacji*, red. A. Zasucha, Galeria Sztuki Współczesnej BWA, Katowice. Habilitantka wskazuje również kilka krótkich popularnonaukowych tekstów, które w merytorycznych treściach dotyczą analizy krytycznej obiektów sztuki wizualnej funkcjonujących we współczesnym pejzażu kulturalno-społecznym. Jest to: w roku 2012: *No walk – no work; o związku sztuki i podróży*. „Turystyka Kulturowa”, nr. 6 (www.turystykakulturowa), w roku 2016 - *W poszukiwaniu matryc*. [W:] *Jarosław Skutnik. W poszukiwaniu matryc* (katalog wystawy) Konin oraz w 2017 (*Trans*)*grafika(?)* [W:]

Geo.grafia sztuki: paralelizm tradycyjnego warsztatu i współczesnych metod twórczych (katalog wystaw), BWA Kielce, 25 sierpnia - 29 września 2017 r., Galeria Sztuki, „Dwór Karwacjanów”, Gorlice, 21 lipca - 16 sierpnia 2017 r. – Kielce, Uniwersytet Jana Kochanowskiego. Cechuje je skrótowość i dość pobieżna analiza podjętych zagadnień, (publikacje niepunktowane).

Edukacja muzealna, zagadnienie upowszechnia kultury znalazły wyraz w wartościowych poznawczo artykułach, autorskich i samodzielnych: 2005 - *Muzeum sztuki jako miejsce mediacji kulturalnej i artystycznej*. „Kultura Współczesna” nr 2; 2006 - *Muzeum sztuki – przestrzeń edukacji* [W:] *Muzeum sztuki. Od Luwru do Bilbao*. red. M. Popczyk. Katowice; 2011 - *Edukacja we współczesnym muzeum sztuki – konteksty mediacyjne*. W: *Szkoła XXI wieku szkołą edukacji estetycznej. Projekt Nadziei*, red. Mirosława Zalewska-Pawlak, Anna Piąta. Łódź. W wymienionym zakresie badawczym istotnym jest podjęcie pracy recenzenta (recenzja wydawnicza) dotyczącej opracowania Sławomira Brzosi pt. *Rok wędrującego życia*.

Wymienione przedstawione do oceny publikacje pozwalają wskazać w rozwoju naukowym wzrost samodzielności opracowań, pogłębienia analiz, ciekawszych naukowo wniosków i dojrzałych refleksji edukacyjnych w opisywanych praktykach muzealnych. Podkreślić należy włączenie się do zadań w europejskim grantie naukowym CAVAl - Culture's and Art.'s VALue; an enriched approach for the assessment of the societal value of culture, w ramach programu Horizon 20 (Stichting Hogeschool, Amsterdam).

Stopniowo zainteresowania sztuką i edukacją poszerzane zostają o zagadnienia związane z muzealnictwem, na co miał zapewne wpływ pobyt stażowy w 1995 roku we Francji. Zaświadczają o tym publikacje z drugiego obszaru nazwanego przez Habilitantkę *edukacja muzealna*: 2012 - *Edukacja we francuskich muzeach sztuki - wybrane obszary*, [W:] red. M. Szelaąg, *Edukacja muzealna w Polsce. Sytuacja, kontekst, perspektywy rozwoju. Raport o stanie edukacji muzealnej w Polsce*, Warszawa; 2013 - *W kręgu myślenia pragmatystycznego i personalistycznego – dwie orientacje w edukacji muzealnej*, [W:] *Edukacja muzealna w Polsce. Aspekty, konteksty, ujęcia*. red. W. Wysok, A. Stępnik. Lublin; 2014 - *Teoretyczne uwarunkowania praktyk edukacyjnych w muzeum w świetle amerykańskiego pragmatyzmu i konstruktywizmu*. „Muzealnictwo”, nr 55; 2016 - *Między zachwytem a oddźwiękiem – o znaczeniu autentyzmu w edukacji muzealnej*. „Transdyscyplinarne studia o kulturze (i) edukacji”, Rocznik Naukowy Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy, nr 11.

W wyniku pogłębiania interdyscyplinarnej wiedzy z zakresu animacyjnych i edukacyjnych działań na terenie muzeum Habilitantka mogła podjąć owocną współpracę (Forum Edukatorów Muzealnych, Kongres Muzealników Polskich w Łodzi, 2015).

Podejmowała prace nad recenzjami wydawniczymi (trzy artykuły) z zakresu *edukacji muzealnej* publikowanych w czasopiśmie „Muzealnictwo”. W ramach współpracy powstało naukowe opracowanie współautorskie *Edukacja muzealna. Antologia tłumaczeń*. (red. M. Szeląg, J. Skutnik, Muzeum Narodowe w Poznaniu, 2010). Zawiera ono tłumaczenie Habilitantki tekstu Érica Triquet’a *Relacja szkoła-muzeum* (ss. 337-361). Jest również Autorką obszernego, wartościowego poznawczo rozdziału pt. *Edukacja we francuskich muzeach sztuki- wybrane obszary* wydanego w 2012 roku opracowaniu zbiorowym pod red. M. Szeląga *Edukacja muzealna w Polsce. Sytuacja, kontekst, perspektywy rozwoju. Raport o stanie edukacji muzealnej w Polsce* (Warszawa). Opracowanie to jest istotne dla polskiej pedagogiki, popularyzuje francuskie doświadczenia w zakresie edukacji muzealnej, dając polskiemu czytelnikowi jego zarys rozwoju w aspekcie historycznym i perspektywy adaptacji.

Zainteresowania naukowe Pani Doktor stopniowo ewaluowały w kierunku empirycznych zamierzeń dotyczących społecznego uczestnictwa w ofercie muzealnej np.: 2013 - *Komunikacja, relacja, wspólnota – teoretyczne uwarunkowania praktyk mediacyjnych w sztuce*, [W:] *Kształty i myśli. Dyskurs a doświadczenie sztuki*, red. R. Solik, Katowice; 2014 - *Młodość w muzeum – wybrane konteksty edukacji artystycznej*, [W:] *Sztuka – Edukacja – Kultura. Z teorii i praktyki edukacji artystycznej*, red. U. Szuścik, E. Linkiewicz, Cieszyn; 2015 - *Krzeseł w muzeum – o obecności seniorów w muzeum*, „Dyskursy Młodych Andragogów” T.16; 2018 - *Edukacja dla rodzin w instytucji kultury – przypadek muzeum*, [W:] *Rodziny/2015, Seniorki i Seniorzy/2016 w instytucji kultury*, Poznań. Autorka analizuje potrzeby zwiedzających wobec muzeum, zagadnienia uczestnictwa w kulturze oraz działalność/ofertę placówek muzealnych. Naukowy namysł i autorska refleksja prowadzą Habilitantkę do interesujących pomysłów edukacyjnych, które mogą być inspiracją dla podejmujących zadania realizowane w muzeum.

Animacji społeczno-kulturalnej i upowszechniania kultury to trzeci obszar badawczy, który wynika również z wieloletniej praktyki dydaktycznej Habilitantki. Teksty z tego obszaru cechują bogactwo poznawcze oraz istotne walory praktyczne: 2004 - *Edukacja kulturalna i artystyczna we Francji na przełomie XX i XXI wieku w kontekście doświadczeń historycznych*. [W:] *Edukacja kulturalna – wybrane obszary*, red. K. Olbrycht, Cieszyn; 2007 - *Od idei Domu Kultury do praktyki frichu – nowe terytoria społecznej praktyki artystycznej*, [W:] *Upowszechnianie kultury dziś jako wyzwanie dla współczesnej edukacji kulturalnej*, red. K. Olbrycht, E. Konieczna, J. Skutnik. Toruń; 2013 - *Animacja jako mediacja w modelu działalności społeczno – kulturalnej we Francji*, [W:] *Animacja kultury. Współczesne dyskursy teorii i praktyki*, red. D. Kubinowski, U. Lewartowicz. Lublin. Wymienione powyższej

publikacje stanowią ważny wkład naukowy i praktyczny w rozwój polskiej pedagogiki szczególnie w zakresie pedagogiki kultury, pedagogicznej animacji społeczno-kulturalnej (edukacja kulturalna i edukacja środowiskowa) z wykorzystaniem francuskich teorii i doświadczeń praktycznych z wymienionego zakresu. Podkreślić należy, jako cenny walor, że dla Habilitantki ważnym jest wymiar aksjologiczny zagadnień, stanowiący swoistą „oś” odniesień i wniosków.

Udział w dwóch grantach badawczych MKiDN potwierdza poszerzenie zainteresowań dotyczących zawodowego rozwoju kadr realizujących zadania edukacyjne i animacyjne w kulturze. W 2012 roku Habilitantka sprawowała funkcje koordynatora ze strony Uniwersytetu Śląskiego w granie badawczym *Kultura w edukacji - edukacja w kulturze; wnioskodawca: Regionalne Obserwatorium Kultury w Katowicach*, (Zespół wykonawców: prof. zw. dr hab. K. Olbrycht, dr J. Skutnik, dr E. Konieczna, dr D. Sieroń-Galusek, dr B. Dziadzia według Programu Edukacja kulturalna i diagnoza kultury; Priorytet: Obserwatorium kultury, nr EBOI 19834/11, nr zadania: 05052/12). W roku 2013 natomiast jest współautorką koncepcji programowej i współwykonawcą grantu *Ogólnopolska diagnoza podnoszenia kompetencji kadr kultury w domach, centrach i ośrodkach kultury*. (Program: Obserwatorium kultury, nr 41768/13; wnioskodawca: Regionalny Ośrodek Kultury w Katowicach). Dr J. Skutnik jest współautorem opracowanych raportów grantów. Wyniki badań prezentowała na ogólnopolskich i międzynarodowych konferencjach. Znaczenie badawcze raportów jest duże, mimo że zakres badań był lokalny (województwo śląskie). Bardzo istotnie przyczynia się do wypełniania luki badawczej w zakresie analizy rozwoju zawodowego, posiadania i podnoszenia kompetencji kadr zatrudnionych w domach, centrach i ośrodkach kultury. Zrealizowana koncepcja badawcza, w której brała udział J. Skutnik posiada właściwą, prawidłową metodologię według której pozyskano materiał empiryczny umiejętnie opracowany i zaprezentowany w raportach.

Dr Jolanta Skutnik współredaguje w 2008 wydany w Toruniu zbiór artykułów poświęconych zagadnieniom edukacji i upowszechnianiu kultury pt. *Upowszechnianie kultury - wyzwaniem dla edukacji kulturalnej* (red. K. Olbrycht, E. Konieczna, J. Skutnik).

Koncepcja mediacji kulturalnej i artystycznej zaczerpnięta z doświadczeń francuskich, stanowi nowy nurt zainteresowań Habilitantki, obejmuje ono artykuły: 2010 - *Mediator artystyczny - wokół zagadnień pośrednictwa w kulturze*, [W:] Inspiratorzy, projektodawcy, realizatorzy edukacji kulturalnej i upowszechniania kultury, red. K. Olbrycht, D. Sieroń-Galusek, Toruń; 2014 - *Uczestnictwo kulturalne z perspektywy personalistycznej – analiza wybranych obszarów działalności instytucji kultury*, [W:] *Edukacja kulturowa. Podręcznik*. red.

R. Koschany, A. Skórzyńska, współpraca: M. Kosińska, M. Krajewski, K. Sikorska, F. Schmidt, J. Walczyk. Poznań oraz *Kompetencje organizatorów i realizatorów edukacji kulturalnej w śląskich instytucjach kultury i instytucjach oświatowych – w świetle wyników badań*, [W:] *Kompetencje do prowadzenia edukacji kulturalnej*, red. K. Olbrycht, B. Głyda, M. Matusiak, Katowice; 2016 - *Kompetencje kadr kultury: między użytecznością i mądrością*. „Dyskursy Młodych Andragogów”, t.17.

W ocenie przedstawionego dorobku naukowego należy zwrócić uwagę, że periodyki, w których ukazały się wyżej wymienione publikacje/artkuły nie należą do czasopism wysoko punktowanych (w odniesieniu do skali punktacji sprzed 2019 roku). Habilitantka nie publikowała w językach obcych, mino umiejętności operowania językiem francuskim i angielskim.

Najważniejsze osiągnięcie naukowe

Rozwinięciem i kulminacją zainteresowań naukowych a jednocześnie podstawą starań o nadanie stopnia doktora habilitowanego jest osiągnięcie naukowe, któremu dr J. Skutnik nadała tytuł *Czuła Pedagogia. Edukacyjny walor dzieł i działań Księżnej Izabeli z Flemmingów Czartoryskiej* (Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2019, rec. wydawnicza: Edward Nycz, Andrzej Stroynowski). Cel rozprawy obejmujący interpretację znaczenia edukacyjnego podejmowanych przez Księżną Izabelę z Flemmingów Czartoryską efektów działań, został przez Panią dr Jolantę Skutnik w zrealizowany. Projektując koncepcje badawczą Autorka odrzuciła metody wykorzystywane w obszarze historii oświaty i wychowania czy w biografistyce, nie skorzystała również z ujęcia chronologiczno-problemowego przyjmując zasady metodologii hermeneutyki pedagogicznej. Dysertacja stanowi zatem szeroką analizę osobistych interpretacji, refleksji z wykorzystaniem, w świetle literatury, kontekstów filozoficznych i edukacyjnych. Jest to swoista forma interdyscyplinarnego podejścia mieszczącego się w paradygmacie interpretacyjnym. Łączą ona elementy interpretacyjne zaczerpnięte z różnych dyscyplin nauki, której celem, jak zaznacza Autorka we *Wstępie* nie jest poszukiwanie obiektywnych form poznania.

Struktura obszernego, liczącego 558 stron opracowania jest równoważna, dzieli się na trzy części. W części pierwszej zatytułowanej *Animacyjny kontekst społeczno-kulturalnej działalności Izabeli Czartoryskiej: od uczestnictwa do partycypacji* (s. 41 – 180) autorskiej refleksji zostały poddane odszukane cele i efekty dziełności Izabeli Czartoryskiej (fazy przechodzenia od życia jednostkowego do grupowego aż do wspólnoty narodowej). Autorka

poddaje je analizie i doszukuje się zbieżności ze współczesnymi koncepcjami animacji społeczno-kulturalnej. Opis działań zakwalifikowanych jako animujących ówczesną kulturę (świętowanie, widowiska, teatr towarzyski oraz formy salonowe i inne) autorka zawarła w pięciu rozdziałach. Jest to opis swoisty. Nacechowany refleksją filozoficzną, z perspektywy antycznej myśli Platona i Arystotelesa, znajdziemy odwołania do pism Jana Jakuba Rousseau, oraz bliskim współczesności teoriom Michaiła Bachtina, Hansa George Gadamera, Władysława Stróżewskiego. Refleksje Autorki lokują działania Księżnej zgodnie z założeniami współczesnych koncepcji polskich pedagogów kultury Leona Dyczewskiego, a szczególnie Dariusza Kubinowskiego oraz innych twórców.

Część druga, podzielona na sześć rozdziałów nosi tytuł *Edukacyjny potencjał muzealnictwa księżnej Izabeli* (s. 181 – 356). Obejmuje refleksję i interpretacje realizowanych przez Czartoryskich zamierzeń zdążających do utworzenia muzeum, gdzie znalazły miejsce zasoby polskiego i obcego dziedzictwa kulturalnego o charakterze materialnym. Ich duchowe oddziaływanie, celowo zaplanowane, miało zamierzać do odnowy etosu narodowego. Stanowią prekursorską wizję edukacji muzealnej w na polskich terenach. Według Autorki, idea ta jest bliska, równoległa do współczesnych zamierzeń edukacji muzealnej: „Czartoryska budując muzea (...) skoncentrowała się na misji przeszłościowo – przyszłościowej, w jej centrum umieszczając człowieka – uczestnika, realizatora i nosiciela wartości” podsumowuje w *Autoreferacie*.

Część trzecią *Puławskie wychowanie ludzi uprzejmego serca i oświeconego rozumu* (s. 357 – 487) buduje pięć rozdziałów. Dotyczą one oświatowej i wychowawczej działalności Księżnej, stopniowo rozszerzającej się i obejmującej ówczesne kręgi społeczne. Habilitantka poddała analizie interpretacyjnej „puławskie rozumienie humanizmu”. Wyłoniła zatem aksjologiczne wartości stanowiące meritum odniesień w działaniach Izabeli Czartoryskiej, które stanowią, jak pisze: „umysł mędrca, postawa miłosierdzia i wrażliwość estetyczna uczestnika życia kulturalnego”. W tej części został dookreślony zakres pojęcia, zdefiniowany opisowo, użyty już w tytule „czuła pedagogia”. W części tej następuje konfrontacja aksjologii działań Księżnej z wybranymi poglądami współczesnych filozofów, etyków, aksjologów np. Karola Wojtyły czy Katarzyny Olbrycht.

W przedstawionej do oceny rozprawie można wyróżnić szereg kategorii pedagogicznych. Do najistotniejszych należą: animacja kulturalna, edukacja muzealna. W opracowaniu nie znajdujemy uporządkowanej wykładni tych kategorii. Ich zakresy znaczeniowe są obecne, doszukujemy się ich elementów w całości pracy. Pewien „chaos” prezentacji faktów wynika również z przyjętej przez Autorkę metodologii. Przyjęta metoda

badawcza sprzyjała wielokrotnym powtórzeniom sensów fragmentów tekstu. W mojej ocenie w treściach rozprawy brakuje klarowniejszego odniesienia do ówczesnych czasów historycznych. Opracowane *Kalendarium z życia i działalności księżnej Izabeli z Flemmingów Czartoryskiej* (s. 521-528) to wartościowy zabieg, jednak nie wystarczający. Brakuje lub zaznaczone są bardzo skąpo konteksty do działalności kulturotwórczej, w tym muzealnej innych współczesnych Księżnej Izabeli (nie była jedyną np. Aleksandra z Lubomirskich Potocka – Wilanów, Helena z Przeździeckich Radziwiłłowa – twórczyni Arkadii pod Nieborowem, Zofia Glavani – Wittowa Potocka – Zofiówka – Humań obecnie na Ukrainie, Elżbieta z Czartoryskich Lubomirska – Łańcut).

Pośród przedstawianych wielu treści zdarzają się stwierdzenia, wnioski zbyt upraszczające badane zagadnienia. Definitywne, jednoznacznie oceniające stwierdzenia. Trudno mi, zaakceptować stwierdzenie Autorki typu: „Niewiele jest świadectw potwierdzające jej zainteresowanie malarstwem (stwierdzenie dotyczy Izabeli Czartoryskiej A.B.)” (J. Skutnik, *Czuła Pedagogia. Edukacyjny walor dzieł i działań Księżnej Izabeli z Flemmingów Czartoryskiej*,... s. 246).

Charakterystyczną cechą ocenianej monografii jest bogate przytaczanie fraz z materiałów źródłowych, jest to bardzo korzystne, jednak bywa, że cytowane źródłowe materiały pozostają niezinterpretowane. Równocześnie można mówić o bogatej syntezie wiedzy w zaprezentowanej w dysertacji, pochodzącej z różnych zakresów tematycznych i dziedzinowych. Ukierunkowanie badawcze koncentruje w treści rozważań na działającej w sferze praktyk społecznych i kulturalnych osobie Księżnej i jej Księcia-małżonka oraz efektach ich działalności. Interdyscyplinarność obecna w rozprawie na pewno jest jej pozytywnym walorem.

Działalności rodziny Czartoryskich posiada bogata dokumentację, jest od dawna poddawane analizom z zakresu historii, historii kultury i sztuki. Na podkreślenie zasługuje szerokie wykorzystanie przez dr Jolantę Skutnik zestawu materiałów źródłowych i opracowań co czyni rozprawę cenną pozycją. Trudno jednak do końca zgodzić się z ich prezentacją w spisie bibliograficznym. Zapoczątkowane logiczne uporządkowanie według kategorii: źródła rękopiśmiennie, źródła drukowane, opracowania i netografia w mojej ocenie nie wyczerpuje klarowności układu w przypadku rozprawy obejmującej zakresem różne dyscypliny pedagogiczne (m. in. historię oświaty i wychowania). W osobną kategorię warto wyłączyć np. słowniki i encyklopedie. Dla przykładu w dziale *Opracowania* znalazły się równoległe: Z. Batowski, *Norblin*, Lwów 1911; T. Buzan, *Mapy twoich myśli*, tłum. D. Rossowski, Łódź 2007 czy J. Beuys, H. Böll, *Manifest FIU*, [W:] J. Beuys, *Teksty, Komentarze, Wywiady*, wybór i

oprac., J. Jedliński, Warszawa 1990. Ponadto we wspomnianym dziale znalazły się licznie błędne zakwalifikowane materiały źródłowe jako opracowania (np. L. Biernacki, *Teatr, dramat i muzyka za Stanisława Augusta. Źródła i materiały*. T.1, Lwów 1925; M. Bielski, *Satyry. Sen majowy. Rozmowy baronów i Sejm niewieści*, zebr. W. Wisłocki, Kraków 1889; K. Brodziński, *O powołaniu i obowiązkach młodzieży akademickiej*, [W:] K. Brodziński, *Mowy i pisma patriotyczne*, opr. T. Chrzanowski, Kraków 1926; i inne). W *Bibliografii* brak również spisu wykorzystanych czasopism.

Jednocześnie w bibliografii zabrakło klasycznych materiałów np. wyjątkowo ważnych opracowań: Władysława Jankowskiego (*Puławy, Macierz Polska*, Lwów 1909), Kazimierza Parfianowicza (*„Według Liczby”*. *Masoński duch symboliki puławskiej kapicy pałacowej*, Kazimierz Dolny - Puławy, 1993). Nie skorzystano również z *Puławskiego Słownika Biograficznego* (Helena Mącznik, 1994, T. 1) czy z opracowania pod redakcją Urszuli Ślusarczyk i Piotra Majewskiego *Tradycja i Sztuka (Materiały z sesji zorganizowanej z okazji 100-lecia nadania Puławom praw miejskich 23 września 2006 roku*, Puławy 2006) a szczególnie z zawartych tam artykułów Grażyny Michalskiej (*Księża Izabela Czartoryska- jako „inwestorka”*), Haliny Rarot (*Filozofia małej ojczyzny - Puławy*).

Wartościowa dla przyszłej pracy Pani Doktor w zakresie historii muzealnictwa wydaje się twórczość Teresy Grzybkowskiej, wybitnej kontynuatorki działalności w zakresie dziejów polskiego muzealnictwa Zdzisława Żygulskiego (*Kobieta wodzem chwalebne go czynu. Twórczynie pierwszych polskich muzeów i ogrodów filozoficznych*, Wydawnictwo Tako, 2018).

Z korzyścią dla opracowania bardzo obszerny *Wstęp* (s.7-40) w mojej ocenie, należało podać w syntetycznej formie, a w zaoszczędzone miejsce przedstawić chociażby jeden indeks np. nazwisk (wskazany indeks nazw geograficznych). Za deficyt pracy można uznać brak materiału ikonograficznego.

Reasumując, opracowana rozprawa jest bogata i interesująca poznawczo. Operuje szeroką skalą badanych materiałów, (szczególnie ważne wydaje się wykorzystanie źródeł rękopiśmiennych i materiałów źródłowych oraz źródeł drukowanych pochodzących z badanej epoki oraz późniejszych wydanych do 1939 roku). Opracowanie daje możliwość czytelnikowi pogłębienia podjętego zadnienia, ujrzenia epoki i jej bohaterów i faktów w aspektach wybranych wartości i wykładni teorii filozoficznych, pejzażu kulturowego - doszukania się nam bliskich współcześnie sensów pedagogicznych.

Rozprawę oceniam pozytywnie, wskazane niedociągnięcia merytoryczne i techniczne nie zmieniają tej oceny.

3. Ocena dorobku naukowego według wybranych kryteriów oceny osiągnięć naukowych i badawczych kandydata ubiegającego się o nadanie stopnia doktora habilitowanego

W odniesieniu do szczegółowych kryteriów oceny osiągnięć naukowych dr Jolanty Skutnik jej parametry (po doktorskie) prezentują się następująco:

1. Kierowanie międzynarodowymi lub krajowymi projektami badawczymi oraz udział w takich projektach – 7 w tym 1 międzynarodowy
2. Międzynarodowe lub krajowe nagrody za działalność naukowa – 3
3. Członkostwo w międzynarodowych i krajowymi organizacjach – 4
4. Uczestnictwo w programach europejskich i innych programach międzynarodowych i krajowych –2
5. Staże naukowe w ośrodkach naukowych –1
6. Wykonywanie ekspertyz lub inne opracowania na zamówienie –3
7. Wygłoszenie referatów na międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych:
konferencje międzynarodowe za granicą – 5
konferencje międzynarodowe –5
konferencje krajowych –35
8. Udział w komitetach naukowych konferencji –2
9. Udział w zespołach eksperckich i konkursowych –3

Habilitantka spełnia na dobrym poziomie zdecydowaną większość kryteriów oceny osiągnięć dla osób aspirujących do nadania stopnia doktora habilitowanego. Szczególnie duża aktywność została wykazana w obrębie wygłoszenie referatów na międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych oraz aktywny udział w krajowymi projektach badawczych.

4. Ocena dorobku naukowego dydaktycznego, organizacyjnego i popularyzującego wiedzę oraz współpracy międzynarodowej

Mocną stroną Habilitantki jest niewątpliwie zaangażowanie w proces dydaktyczny. O jego wysokiej jakości świadczą realizowane liczne, autorskie projekty dydaktyczne, które spotkały się z uznaniem władz uczelnianych wyrażonym nagrodami JM Rektora za prace dydaktyczną. Dr Jolanta Skutnik była promotorem prac magisterskich, licencjackich oraz organizatorem praktyk studenckich.

Na podkreślenie zasługuję zaangażowanie w organizowanych konferencjach oraz udział w komitetach naukowych organizacyjnych konferencji. Pani Doktor pełniła liczne funkcje organizacyjne na rodzimej uczelni. Dowodem pozytywnych osiągnięć organizacyjnych są nagrody JM Rektora za prace organizacyjną.

Kandydatka wykazała aktywność na konferencjach naukowych o zasięgu międzynarodowym, (współpraca międzynarodowa), ogólnopolskim i lokalnym (po uzyskaniu stopnia doktora zaprezentowała 48 wystąpień). Opublikowała w sumie 54 prac, w przeważającej części są to rozdziały w monografiach, często będące pokłosiem konferencji oraz artykuły w czasopiśmie (jeden artykuł w czasopiśmie „Muzealnictwo”, jeden w „Acta Universitatis Nicolai Copernici. Pedagogika”, jeden w czasopiśmie „Kultura Współczesna”, jeden w czasopiśmie „Transdyscyplinarne Studia o Kulturze (i) Edukacji” , jeden w czasopiśmie „Zarządzanie w Kulturze” oraz dwa artykuły w czasopiśmie „Dyskursy Młodych Andragogów”). Habilitantka legitymuje się szerokim dorobkiem o charakterze popularyzatorskim (upowszechnia francuską myśl z zakresu animacji kultury i edukacji muzealnej).

Konkluzja

Analiza i ocena przedstawianego dorobku naukowego, działalności dydaktycznej, zaangażowanie Habilitantki jako nauczyciela akademickiego jej postawa twórcza jako badacza oraz działalność organizacyjna dowodzi, że zostały spełnione wymagania przewidziane w ustawie o stopniach i tytule naukowym. Główne osiągnięcie naukowe będące przedmiotem oceny pod tytułem *Czuła Pedagogia. Edukacyjny walor dzieł i działań Księżnej Izabeli z Flemmingów Czartoryskiej* (Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2019) dr Jolanty Skutnik jest opracowaniem wartościowym poznawczo, wnoszącym istotny wkład w rozwój pedagogiki. Aktywność badawcza Habilitantki wyrażona czynnym udziałem w konferencjach naukowych i publikacjami zaświadcza o dojrzałości i samodzielności naukowej.

Wyrażam pozytywną ocenę i stwierdzam, że poziom i zakres osiągnięć naukowych dr Jolanty Skutnik spełnia ustawowe wymagania określone w art. 16 Ustawy z dnia 14 marca 2003 (Dz. U. nr 65, poz. 595 z późniejszymi zmianami) znowejzowanej w 2014 roku do nadania Jej stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych w zakresie pedagogiki. Popieram wniosek jako w pełni zasadny.

Lublin, 23 marca 2020

Anne Boguska-